

TASDIQLAYMAN
O‘zbekiston Respublikasi
Transport vaziri o‘rinbosari
J. E. Choriyev

20 22 yil «06» dekabr

2023 yilga

“O‘ZAERONAVIGATSIYA” MARKAZI DUK

BIZNES-REJASI

Idoraviy mansubligi: **O‘zbekiston Respublikasi Transport Vazirligi**

Yuridik (korxonaning pochta manzili): **100167, Toshkent, Lokomotivnaya**

ko‘chasi, 13

e-xat manzili: **cuan@exat.uz**

elektron manzili: **info@aeronav.uz**

STIR: **201052000**

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK direktori - **Djumayev Doniyor Ibragimovich**

Moliya-iqtisod bo‘limi boshlig‘i – **Ananova Natalya Aleksandrovna**

MUNDARIJA

	Annotatsiya (Qisqacha ma'lumot)	3 bet
1.	“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK to‘g‘risida umumiy ma'lumot: huquqiy tashkilotchilik shakli, korxonaning asosiy funksiyalari va vazifalari, korxonaning faoliyatiga tashqi va ichki sharoitlarni ta'siri, 2023-2024 yillarga Yo'l xaritasi, 2021 – 2023 yillardagi korxonaning taqqoslama moliyaviy natijalari	4-7 bet
2.	Ishlab chiqarish va moliyaviy ko'rsatkichlari	7-16 bet
2.1.	Ishlab chiqarish ko'rsatkichlari	9 bet
2.2.	Asosiy faoliyat bo'yicha xizmatlarni amalga oshirish	10-11 bet
2.3.	Moliyaviy – iqtisod ko'rsatkichlari	11-12 bet
2.4.	Korxonaning sof daromadining taqsimlanishi	12-13 bet
2.5.	Davlat byudjetiga to'lovlar	13-14 bet
2.6.	Korxonaning qarzdorligi	14-16 bet
2.6.1.	Korxonaning tashqi qarshi	14-15 bet
2.6.2.	Korxonaning debitorlik va kreditorlik qarzdorliklari	15-16 bet
3.	Korxonaning eksporti va importi	17-19 bet
4.	Korxonaning Investitsiya loyihalari	19 bet
5.	Samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari (KPI)	19-22 bet
6.	Ish haqi	22 bet
7.	Korxonaning faoliyati samaradorligini oshirish	22 bet
<i>Biznes – rejaning ilorvalari:</i>		
1-sonli Ilova	2023 yilga “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning tadbirlar Rejasi	18-varaqda
2-sonli Ilova	Asosiy faoliyatdan xizmatlarni amalga oshirish	3 -varaqda
3-sonli Ilova	Korxonani tashqi qarzlari bo'yicha ma'lumot	1-varaqda
4-sonli Ilova	Eksport istiqboli prognozi	1-varaqda
5-sonli Ilova	“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning 2023 yildagi investitsiya loyihalarining ro'yxati.	10-varaqda
6-sonli Ilova	Import istiqboli prognozi	5-varaqda
7-sonli Ilova	“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning 2023 yilga samaradorlikni asosiy ko'rsatkichlari.	4-varaqda
8-sonli Ilova	O'rtacha ishchilar soni va ish haqi haqida ma'lumot	1-varaqda

Annotatsiya (Qisqacha ma'lumot)

Har qanday korxonaning moliyaviy va ishlab chiqarish faoliyati bilan tanishish uchun uning faoliyatini har taraflarini o'rganish, shu asosda korxonada faoliyatidagi ijobiy va salbiy tomonlari haqida xolis fikrni shakllantirish, muammolarni aniqlash va ularni hal qilish imkoniyatlarini aniqlash kerak. Shu bilan birga, korxonaning ishlab chiqarish faoliyati natijalarini aks ettiradigan, uning ishini moliyaviy natijalariga va moliyaviy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan bir qator asosiy ko'rsatkichlarni o'rganish kerak.

Biznes-rejaning maqsadi - korxonada Nizomida belgilangan maqsad va vazifalarning bajarishini ta'minlashdir.

“O'zaeronavigatsiya” Markazi DUKning moliyaviy-ishlab chiqarish faoliyatini tahlil qilish korxonada taqdim etayotgan xizmatlarga ta'sir etuvchi omillarni hisobga olgan holda xizmatlar eksporti hajmining ko'payishi, korxonaning investitsiya dasturlarining bajarilishi va kredit majburiyatlarining qaytarilishdan iborat.

1.KIRISH
“O‘ZAERONAVIGATSIYA” MARKAZI DAVLAT UNITAR KORXONASI
HAQIDA UMUMIY MA’LUMOT
Korxonasi Pasporti

Korxonaning to‘liq va qisqartirilgan nomi:	“O‘zaeronavigatsiya” Markazi Davlat Unitar korxonasi
Tashkiliy-huquqiy shakli:	Davlat unitar korxonasi
Tarmoq:	transport
Faoliyat turi:	aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish
Yuridik manzili:	100167, Tashkent, ul. Lokomotivnaya, 13
Ustav fondi:	1 965 956 420,57 so‘m
STIR:	201052000
Hisob raqami va xizmat ko‘rsatuvchi banki:	«ASIA ALLIANCE BANK» ATB, Amaliyot boshqarmasi Toshkent sh., MFO 01095.
Umumiy yer maydoni (ga):	15,82
Bino-inshootlar maydoni (m ²):	14 389,14
Ishlab chiqarish maydoni (m ²):	12 745,14
Ishchilar soni:	1 331
Ishlab chiqariladigan mahsulotlar turi:	Havo kemalariga aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish
Eksport qilinadigan mahsulotlar va davlatlar:	O‘zbekiston Respublikasi aeroportlariga qo‘nish bilan va O‘zbekiston Respublikasining havodagi kengliklarida parvozlarni amalga oshiruvchi, dunyoning barcha davlatlarini havo kemalariga aeronavigatsiya xizmat ko‘rsatish

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi Davlat Unitar Korxonasi (keyingi o‘rinlardagi matn bo‘yicha - O‘ANM DUK) davlat unitar korxonasi shakli ko‘rinishidagi tijorat tashkiloti bo‘lib hisoblanadi.

O‘ANM DUK faoliyatining asosi havodagi harakatga xizmat ko‘rsatish va parvozlarni radiotexnik ta‘minoti hisoblanadi.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi 1990 yil 16 noyabrda O‘zFAB boshlig‘ining 37-sonli buyrug‘i bilan tashkil topgan va 1991 yil 14 noyabrda 612/22-11-sonli Halq deputatlar kengashining Lenin rayoni Qarori bilan Nizomi ro‘yxatdan o‘tkazilib, 1997 yil 30 iyunda 340/4-son bilan Toshkent shahar Mirobod rayoni Hokimining Qarori bilan qayta ro‘yxatdan o‘tkazilgan. Nizomga keyinchalik kiritilgan o‘zgarishlar va qo‘shimchalar bilan yangi tahrirdagi Nizom 2006 yil 16 oktyabrdagi 215-sonli O‘zR Vazirlar Mahkamasining Qaroriga asosan Mirobod tumani Hokimining 2008 yil 20 avgustdagi 03001051-son Qarori bilan rasmylashtirilgan.

2019 yil 1 fevralda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5647-son Farmoni bilan korxonani O‘zbekiston Respublikasi Transport Vazirligi ixtiyoriga o‘tkazildi. Korxonaning yangi Nizomi 2019 yil 4 iyulda ro‘yxatdan o‘tkazildi.

2021 yil 19 iyulda Transport Vazirligining 2021 yil 19 iyuldagi 137-sonli buyrug‘i bilan tegishli o‘zgartirishlar kiritilgan korxonaning yangi Nizomi ro‘yxatdan o‘tkazildi.

O‘ANM DUK mustaqil yuridik shaxs bo‘lib, o‘z faoliyatini to‘liq xo‘jalik hisob-kitobida, o‘z-o‘zini moliyalashtirish asosida amalga oshiradi hamda Nizomda ko‘zda tutilgan ishlab chiqarish faoliyatiga muvofiq ajratilgan mulkni fuqarolik huquqiy layoqati asosida va operativ boshqarish huquqlari asosida tasarruf etadi.

Qonunda belgilangan tartibda O‘ANM DUK o‘z nomidan mulkiy va shaxsiy nomulkiy huquqlarni sotib olish va amalga oshirish, burch va javobgarlikni o‘z zimmasiga olish; sudda da‘vogar va javobgar bo‘lish; o‘z majburiyatlari uchun o‘ziga tegishli bo‘lgan barcha mol-mulk bilan javob berish; O‘zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligiga, davlatlararo shartnomalarga zid bo‘lmagan qarorlar qabul qilishlar bo‘yicha huquqlarning egasi hisoblanadi.

O‘ANM DUK o‘z ichiga O‘zbekiston Respublikasining barcha viloyat aeroportlarida joylashgan tarkibiy bo‘linmalarni kiritadi, ularning asosiy faoliyati havodagi harakatga xizmat ko‘rsatish, havo kemalari parvozlarni radiotexnika ta‘minoti bilan ta‘minlash va elektr aloqa bo‘yicha xizmat ko‘rsatishlardan iboratdir. O‘ANM DUK davlat unitar korxonasi bo‘linmalarining soni, yo‘nalishi, tarkibi va joylashishi hal qilinishi kerak bo‘lgan vazifalarni hisobga olgan holda aniqlanadi va korxonaning tarkibiy sxemasi bilan o‘rnatiladi.

O‘ANM DUK mustaqil balans, bank hisoblari, shu jumladan chet el valyutasidagi hisobvaraqlarini tasarruf etadi. Korxonaning xo‘jalik faoliyati O‘ANM DUKning ixtisoslashtirilgan xizmatlarini taqdim etishdan olingan o‘z mablag‘lari hisobidan moliyalashtiriladi.

O‘ANM DUK parvozlarning xavfsizligini tashkil etish va muntazamligini ta‘minlash sohasida davlat siyosatini ta‘minlaydi, xorijiy davlatlarning havo

kemalarini O‘zbekiston Respublikasi chegaralarini kesib o‘tishda umumdavlat masalalarini hal qilishda havo hujumidan mudofaa qo‘shinlari (HHMQ) va harbiy havo kuchlari (HHK) bilan o‘zaro hamkorlik qiladi.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK tarkibiga O‘zbekiston Respublikasi aeroportlarida joylashgan alohida balansga ajratilmagan tarkibiy bo‘linmalar kiradi. “O‘zaeronavigatsiya” Markazining tashkiliy tuzilmasi va ish haqi direktor va Muassis tomonidan kelishilgan holda belgilanib o‘rnatiladi. Ish hajmining oshishi va ishlab chiqarish ehtiyojlari bilan bog‘liq holda “O‘zaeronavigatsia” Markazi xodimlar sonini ko‘paytirmasdan, ma‘lum bir ish turini bajarish uchun mehnat shartnomasi bo‘yicha yollash huquqiga ega.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning 2023-yilga Yo‘l xaritasi

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK 2023 yilga tadbirlar rejasini (Yo‘l xaritasi) ishlab chiqdi (**1-sonli Ilova**), ulardan eng yiriklari quyidagilar:

1. ICAO tavsiyalari asosida milliy aeronavigatsiya rejasini ishlab chiqish va tasdiqlash;
2. Termiz aeroportining rekonstruksiya qilishni yakunlash;
3. Mo‘ynoq, Toshkent, Nukus, Namangan, Farg‘ona aeroportlarida PRTT uskunalarini modernizatsiya qilish bo‘yicha loyihalarni amalga oshirish;
4. Ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish va boshqa tadbirlar.

“O‘ZAERONAVIGATSIYA” MARKAZI DUKning ASOSIY KO‘RSATKICHLARI

1-Jadval

Ko‘rsatkich nomi	O‘lchov birl.	Haqiqatda 2021 y.	Haqiqatda 2022 y. 9 oylik	Kutilish 2022 y.	Istiqbol rejasini 2023 y.
Bozor ulushining hajmi	%	100	100	100	100
Xodimlarning o‘rtacha ro‘yxat soni	kishi	1 328	1 331	1 331	1 331
Jami HK xizmat ko‘rsatildi, <i>shu jumladan:</i>	HK	85 083	97 905	128 386	144 352
Havodagi kenlikdan tranzit foydalanish vaqtida	HK	42 865	56 886	73 786	84 664
Aerodrom hududida uchish/ qo‘nishni ta‘minlash vaqtida	HK	42 218	41 019	54 600	59 688
Mahsulot realizatsiyasidan (sotishdan) sof daromad (tovar,ish,xizmat) umumiy, <i>shu jumladan:</i>	mln. so‘m	306 324	290 443	356 000	397 021
Aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish	mln. so‘m	285 992	281 820	345 566	385 946
Umumiy xo‘jalik faoliyatidan boshqa daromadlar	mln. so‘m	60 399	62 818	63 949	58 994
Eksportning umumiy hajmidagi ulushi	foiz	83	84	80	84
Maxsulot tannarxi (tovar, ish va xizmat)	mln. so‘m	119 393	138 026	167 079	238 341

Ko'rsatkich nomi	O'lchov birl.	Haqiqatda 2021 y.	Haqiqatda 2022 y. 9 oylik	Kutilish 2022 y.	Istiqbol rejasi 2023 y.
Umumiy xo'jalik faoliyatidan boshqa xarajatlar <i>shu jumladan:</i>	mln. so'm	146 494	90 951	128 704	161 724
ulardan moliya faoliyati bo'yicha xarajatlar	mln. so'm	85 374	42 075	61 579	74 780
Sof moliyaviy natija	mln. so'm	96 893	118 121	114 465	51 173

2. KORXONANING ISHLAB CHIQRISH VA MOLIYAVIY KO'RSATKICHLARI

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning asosiy faoliyat yo‘nalishlari quyidagilar hisoblanadi:

- javobgarlik chegaralari doirasida havo kemalariga ko‘rsatiladigan aeronavigatsiya xizmatlari;
- aloqa xizmatlari;
- flayt - planlarni ishlanishi bo‘yicha xizmatlar;
- aeronavigatsiya ma’lumotlarini nashr qilish va taqdim etish bo‘yicha xizmatlar;
- O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligi bilan taqiqlanmagan boshqa turdagi xizmatlar.

1. Havo kemalariga aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish.

Aeronavigatsiya xizmatlari xususiy va tasarrufining shakliga qaramay foydalanuvchilarning barcha toifalaridagi havo kemalariga ko‘rsatiladi va quyidagilarga bo‘linadi:

- O‘zbekiston Respublikasi havo hududidan tranzit foydalanish yo‘nalishida aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish;
- O‘z navbatida aerodrom xududida quyidagi aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish:
  - O‘zbekiston Respublikasi aerodromlarida qo‘nish bilan (yaqinlashuv) yo‘nalishida aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish;
  - O‘zbekiston Respublikasi xududida joylashgan aeroportlariga\dan kiruvchi\chiquvchi barcha yo‘nalishlarda parvoz\qo‘nishini ta’minlashda aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatishdan.

2. Aloqa xizmatlari

Aeronavigatsiya xizmatlarini sifatli va uzluksiz aloqa kanallari bilan ta’minlash uchun O‘zbekiston Respublikasining barcha aerodromlarida aloqa kanallari tashkil etilgan, ya’ni bular: radiolokatsiya ma’lumotlarni uzatish; radiolokatsiya va radionavigatsiya uskunalarning ishlashini nazoratini va

masofadan turib boshqaruvini ta'minlovchi, radionavigatsiya uskunalarning ishlash holati xaqida axborotni havodagi harakatni boshqarish dispetcherlik punktiga uzatish; metereologik ma'lumotlarni to'plash va foydalanuvchilarga uzatishni ta'minlovchi birinchi navbatda havodagi harakatni dispetcherlik punktida boshqarish; masofadan turib qabul qilish\uzatishni ta'minlovchi radiouuskunolari, havodagi harakatni boshqarish dispetcherlik punktlari va havo kemasi ekipaji bilan aloqani ta'minlovchi, mahkamlangan aviatsiya telegraf aloqasi (AFTN) maxsus aviatsiya ma'lumotlarini uzatish; aerodromda O'ANM bo'linmalari bilan aerodromlararo va aeroportlar o'trasida havo kemalari parvozini ta'minlash jarayonida O'zbekiston Respublikasi aeroportlarida joylashgan havodagi harakatni boshqarish dispetcherlik punktlari orasida o'zaro hamkorlikni ta'minlovchi telefon kanallari va baland ovozli aloqa, radiolokatsiya, metereologik, ovozli aloqa kanallari turkumi tushuniladi.

O'ANM DUK qurilgan va ekspluatatsiya qilinayotgan aloqa tarmoqlari va tizimlari quvvati tashqi korxonalar, shuningdek fuqaro aviatsiyasi parvozlari tashkil etishda qatnashuvchi (aviakorxonalar va aeroport hududida joylashgan tashkilotlarga) shartnoma asosida qo'shimcha moliyaviy va moddiy xarajatlarsiz ayrim aloqa xizmatlarini ko'rsata oladi (telefon aloqasi, ma'lumotlar uzatish kanali va boshqalar).

Shuningdek, o'zining malakali muhandis-texnik mutaxassislarga ega bo'lgan "O'zaeronavigatsiya" DUK markazi shartnoma asosida o'z vakolatlari doirasida turli uskunalariga texnik xizmat ko'rsatishni amalga oshiradi (parvozlarni radiotexnik qo'llab-quvvatlash).

3. Aeronavigatsiya ma'lumotlarini taqdim etish xizmatlari.

"O'zaeronavigatsiya" Markazining aeronavigatsiya axborotlar xizmati (AAX) shartnoma asosida quyidagi aeronavigatsiya ma'lumotlarini taqdim etish xizmatlarini ko'rsatadi:

- O'zbekiston Respublikasi (AIP) to'plami va unga kiritilgan tuzatishlar;
- O'zbekiston Respublikasi aerodromlari bo'yicha aeronavigatsiya axborotlar to'plami, O'zbekiston Respublikasi parvozlarni amalga oshirish Yo'riqnomasi, havo trassalari va havo liniyalari Ro'yxatiga kiritilgan tuzatishlar;
- O'zbekiston Respublikasi aerodromlari uchun (Rossiya Fuqaro aviatsiyasi aeronavigatsiya axborotlar Markazi Federal Davlat unitar korxonasi) FGUP SAI GA (RFA AAM FDUK) mahsulotning kuzatuv ma'lumotlari.

4. Flayt-plan va HHXK ma'lumotlariga ishlov berish xizmatlari

Ushbu yo'nalishdagi xizmatlarga HK (ATM FPL) parvoz rejasiga ishlov berish va uzatish hamda HHXK standart ma'lumotlarini tarqatish (DLA, CHG, DEP, ARR, CNL va boshqalar.) kiradi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi havo hududidan foydalanishni boshqarish yagona tizimi operativ organlarining barcha manzillariga va HK yo'nalishi bo'yicha tarqatish xizmatlari HK ekipaji talabi bilan amalga oshirilishi belgilangan.

5. Uchuvchisiz uchadigan apparatlar parvozig ruxsat berish xizmati (UUA-BPL)

Havodagi xududidan foydalanish uchun Uchuvchisiz uchadigan apparatlar tomonidan ruxsat olishning maqsadi - foydalanuvchilar manfaati uchun O'zbekiston Respublikasi havo hududidan foydalanishda xafvsizlikni ta'minlash hisoblanadi. Buning uchun O'zbekiston Respublikasi havo hududidan foydalanishni boshqarish yagona tizimi operativ organlari tomonidan e'lon qilingan faoliyat to'g'risidagi ma'lumotlarni parvozlarni rejasiga kiritish maqsadida to'liq xabardorligi, ularni uchirish, parvozlarni rejasiga kiritilgan faoliyati haqida, axborotlarni kiritish, zarur bo'lsa, ko'rsatilgan hududda vaqtinchalik rejim yoki qisqa muddatli cheklov o'rnatishdan iborat.

2.1. ISHLAB CHIQRARISH KO'RSATKICHLARI

“O'zaeronavigatsiya” Markazi DUKning asosiy ishlab chiqarish ko'rsatkichlari O'zbekiston Respublikasi havodagi kengligidan tranzit foydalanish paytida va O'zbekiston Respublikasi aerodromlariga qo'nish bilan xizmat ko'rsatiladigan havo kemalarining sonini ifoda etadi. Bu ishlab chiqarish ko'rsatkichi “O'zaeronavigatsiya” Markazi DUK daromadiga har doim ijobiy ta'sir qilmaydi, chunki havo kemalari sonining ko'payishiga qaramasdan havo hududi bo'ylab uchib o'tishda qisqa masofani tanlash havo kemalari uchun aeronavigatsiya xizmatlari bo'yicha tushumlarning pasayishi va mos ravishda korxonalar daromadlarining pasayishiga ham olib kelishi mumkin.

O'ANM DUK ishlab chiqarish ko'rsatkichlarining harakat dinamikasi

2 Jadval

Ko'rsatkich nomi	2021 y. haqiqatda	2022 y. 9 ойлик haqiqatda	Kutilayot- gan natija 2022 y.	2023 y. (reja)	Shu jumladan			
					1- chorak	2- chorak	3- chorak	4 – chorak
Havo transporti xizmatlari ko'rsatish, shu jumladan	85 083	97 905	128 386	144 352	34 790	35 004	35 618	38 940
Xavo kengligidan tranzit tarzda foydalanilganda (tranzit)	42 865	56 886	73 786	84 664	21 504	20 150	20 150	22 860
Xavo kemalariga ko'nish va uchish xizmatlarini ko'rsatish (uchish / qo'nish)	42 218	41 019	54 600	59 688	13 286	14 854	15 468	16 080

2.2. ASOSIY FAOLIYAT BO‘YICHA XIZMATLARNI AMALGA OSHIRISH

Ushbu Biznes-rejaning **2-sonli Ilovasida** O‘ANM DUK tomonidan taqdim etiladigan asosiy faoliyat turlari bo‘yicha xizmatlarni amalga oshirish harakat dinamikasini ko‘rsatiladi.

2022-yil natijalari bo‘yicha asosiy faoliyatdan **356 mlrd. so‘m** miqdorida daromad olish kutilmoqda, bu 2021 yil ko‘rsatkichiga nisbatan **22 %** ga yuqori bo‘lib, 2023-yilda **397 mlrd. so‘m** miqdorida daromad olish rejalashtirilgan (2022-yilga nisbatan **12%** oshiq).

O‘ANM DUK daromadlarining asosiy turi bu mulkchilik va bo‘ysunishidan qat’iy nazar dunyoning barcha mamlakatlarining aviakompaniyalarini havo kemalariga aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatishdir.

Ushbu xizmat turining umumiy daromaddagi ulushi **97%** ni tashkil qiladi. 2022 yil natijalari bo‘yicha **345,9** milliard so‘mni olish kutilmoqda, bu 2021 yil ko‘rsatkichidan **12 %** yuqori o‘shishni bildiradi.

Biroq, “Covid-19” pandemiyasi “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning ishlab chiqarish va moliyaviy faoliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishda davom etmoqda. Yevropa-Janubiy-Sharqiy Osiyo yo‘nalishlari bo‘yicha tranzit reyslarda muntazam yo‘lovchi aviatashuvi tiklanmagan.

Shuningdek, aeronavigatsiya xizmatiga dunyodagi siyosiy vaziyat katta ta’sir ko‘rsatadi, xususan:

- 2021-yilning avgust oyidan boshlab Afg‘oniston Islom Respublikasida Tolibon harakati hokimiyatga kelishi bilan Afg‘oniston hududiga kirgan MILSO - Termiz - AMDAR havo yo‘lagi (koridori) bo‘ylab havo kemalarining reyslari deyarli to‘xtatildi;

- Rossiya davlatiga sanktsiyalar joriy etilishi munosabati bilan (*Rossiya – Ukraina o‘zaro ziddiyatining keskinlashuvi*) “Rossiya”, “Aeroflot”, “S7”, “Uralskiye avialinii”, “I-Fly”, “Yakutiya”, “Azur Air”, “Smartavia” kabi rus aviakompaniyalarining O‘zbekiston Respublikasi aeroportlari va havo kengligida parvozlarni qisqartirishiga olib keldi. Aksariyat hollarda aeronavigatsiya xizmatlari uchun to‘lovlarni amalga oshirilishi bilan bog‘liq muammolar vujudga kelmoqda.

Shu bilan birga, *Rossiya havo kengligidan foydalanish taqiqlanishi sababli* Yevropa, Kanada va Amerika aviakompaniyalari reyslarning ma’lum bir qismini O‘zbekiston Respublikasi orqali yo‘naltirishga majbur bo‘lmoqdalar. Bu birinchi navbatda Yevropa davlatlarini Janubi - Sharqiy Osiyo davlatlarini (Xitoy, Yaponiya, Janubiy Koreya) AQSh bilan, Kanada davlatini Hindiston bilan bog‘laydigan reyslarga tegishli bo‘lmoqda. Aerodrom hududida havo kemalari qatnovining o‘shishi aeroportlarga bog‘liqdir: aviakompaniyalar bilan yangi shartnomalar tuzishda aeronavigatsiya xizmatlari uchun ham o‘z navbatida shartnomalar tuziladi. Korxonaning umumiy daromaddagi ulushidan **3** foizni tashkil etadigan asosiy faoliyatdan olingan boshqa xizmatlar uchun **10,4** mlrd. so‘m miqdorida mablag‘ kelib tushishi kutilmoqda. 2023 yil uchun **11,1** mlrd.

soʻmlik daromad istiqbol prognozi rejalashtirilgan (2022 yilga nisbatan 6 foizga oʻsish).

2.3. MOLIYAVIY-IQTISODIY KOʻRSATKICHLAR

“Oʻzaeronavigatsiya” Markazi DUKning 2023 yil uchun moliyaviy-iqtisodiy koʻrsatkichlarining REJASI

3-sonli jadval
mln. soʻm

T /r	Koʻrsatkichlar	2021y.	2022y. 9 oylik (haqiq atda)	2022y. (kutilay otgan)	2023y. (reja)	Farqi		Shu jumladan			
						(+/-)	%	1-chorak	2-chorak	3-chorak	4-chorak
1.	Jami daromad (soliqlarsiz), shu jumladan:	366 724	353 261	419 949	456 014	36 065	109	115 623	109 560	113 190	117 641
	<i>sof daromad</i>	306 325	290 443	356 000	397 021	41 021	112	100 811	94 833	98 463	102 914
	<i>boshqa daromadlar</i>	4 994	983	1 064	993	-70	93	312	227	227	227
	<i>moliyaviy faoliyat daromadlari</i>	55 405	61 835	62 885	58 000	-4 885	92	14 500	14 500	14 500	14 500
2.	Ishlab chiqarish tannarxi	119 393	138 026	167 079	238 342	71 263	143	50 321	59 808	60 117	68 095
	<i>xom ashyo va materiallar</i>	487	431	634	771	137	122	245	122	122	282
	<i>energiya resurslari</i>	2 322	1 620	2 295	2 790	495	122	591	674	763	763
	<i>xodimlar ish haqi</i>	74 846	92 549	107 811	167 150	59 339	155	34 367	41 587	43 243	47 952
	<i>Yagona ijtimoiy toʻlov</i>	9 016	11 126	12 937	20 058	7 121	155	4 124	4 990	5 189	5 754
	<i>asosiy vositalar (nomoddiy aktivlar) amortizatsiyasi</i>	16 308	18 013	23 450	23 844	394	102	5 863	5 863	6 018	6 100
	<i>Boshqa xarajatlar</i>	14 940	14 287	19 952	23 729	3 777	119	5 131	6 572	4 782	7 244
3.	Davr xarajatlari	61 122	48 876	67 125	86 944	19 819	130	17 453	17 946	26 677	24 868
	<i>otish xarajatlari</i>	0	0	322	0	0	0	0	0	0	0
	<i>maʼmuriy xarajatlar</i>	4 044	7 119	9 422	13 229	3 807	140	2 597	3 497	3 717	3 417
	<i>boshqa operatsiya xarajatlari, shu jumladan:</i>	57 078	41 757	57 381	73 715	16 334	128	14 856	14 449	22 960	21 451
	<i>homiylilik va begʻaraz yordamlar</i>	9	10	10	10	0	100	0	5	5	0
4.	Moliyaviy faoliyat xarajatlari	85 374	42 075	61 579	74 780	13 201	121	18 715	18 715	18 675	18 675
	<i>foizlar shaklidagi xarajatlar</i>	10 817	4 029	6 533	6 780	247	104	1 715	1 715	1 675	1 675
	<i>valyuta kursi farqidan zararlar</i>	74 557	38 046	55 046	68 000	12 954	124	17 000	17 000	17 000	17 000
	<i>moliyaviy faoliyat boʻyicha boshqa xarajatlar</i>	X	x	x	X	x	x	x	x	x	x
	Foyda soligʻini toʻlagunga qadar foyda (zarar)	100 835	124 285	124 165	55 951	-68214	45	29 135	13 091	7 722	6 003
5.	Foyda soligʻi	3 942	6 164	9 700	4 778	-4 922	49	2 500	950	628	700
6.	Sof foyda/zarar	96 893	118 121	114 465	51 173	-63292	45	26 635	12 141	7 094	5 303
7.	EBITDA koʻrsatkichi *	90 882	139 773	114 465	65 549	-48916	57	31 489	47 119	58 963	65 549

T/r	Ko'rsatkichlar	2021y.	2022y. 9 oylik (haqiq atda)	2022y. (kutilay otgan)	2023y. (reja)	Farqi		Shu jumladan			
						(+/-)	%	1-chorak	2-chorak	3-chorak	4-chorak
	(mln.so'm / %)										
8.	Debitorlik qarzdorligi	100 254	136 779	99 923	84 785	-15138	85	81 445	90 142	87 549	84 785
9.	Kreditorlik qarzdorligi	17 950	7 768	14 231	14 096	-135	99	13 462	13 967	12 898	14 096

2023-yilda xarajatlarning o'sish suratlari 2022-yilning kutilayotgan ko'rsatkichlariga mos ravishda quyidagi nisbatda prognoz qilinmoqda:

- tannarx – **43%**;
- davr xarajatlari – **30%**.

Sof moliyaviy natija - foyda **51,2** mln. so'm miqdorida prognoz qilinmoqda.

2.4. SOF FOYDANI TAQSIMLASH **SOF FOYDA / SOF ZARARNI TAQSIMLASH**

4-jadval
mln. so'm

T/r	Yo'nalishlar	Ulushi, %	2021 y.	2022 y. (kutilayotgan)	2023 y. (reja)	Shu jumladan			
						1-chorak	2-chorak	3-chorak	4-chorak
Sof foyda		100%	96 893	114 465	51 173	26 635	12 141	7 094	5 303
1.	Dividendlar bo'yicha jami, <i>shu jumladan</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
	Imtiyozli aksiyalarga	-	-	-	-	-	-	-	-
	oddiy aksiyalarga, <i>shundan:</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
	davlat ulushiga	-	50 000 (50%)	-	-	-	-	-	-
2.	Innovatsiya rivojlantirish fondiga	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Zaxira fondiga	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Korxonani rivojlantirish uchun	40%	37 203,7	103 018,5	46 055,7	-	-	-	-
5.	Boshqa maqsadlarga	10%	9 689,3	11 446,5	5 117,3	-	-	-	-

2021 yil yakunlariga asosan korxonaga bo'yicha **96,9** mlrd. so'm miqdorida foyda kelib tushdi.

“O‘zbekiston Respublikasining 2022-yil uchun Davlat budjeti to‘g‘risida”gi 30.12.2021y., O‘zR Q 742-sonli Qonunga muvofiq “O‘zaeronavigatsiya” Markazi

DUK 2021-yilda olingan korxonaning sof foydasidan Davlat budgetiga **50%** dan kam bo'lmagan miqdorda dividendlarning to'lanishini amalga oshirdi.

2023 yil istiqbol prognozi uchun 2022 moliya yili yakunlari bo'yicha olingan foydani quyidagi tartibda taqsimlanishini ko'zda tutilmoqda: 10% - O'zbekiston Respublikasi transport vazirligi va Fuqaro aviatsiyasi agentligiga, 90% - O'zbekiston Respublikasi aeroportlarida o'rnatilgan reyslarni radiotexnika ta'moti uskunalari modernizatsiya qilish uchun (biznes – rejaganing **5-Ilovasi**).

2.5. DAVLAT BYUDJETIGA TO'LOVLAR

5-sonli Jadval
mln. so'm

T/r	To'lovlar	2021y.	2022y. 9 oylik haqiqatda	2022y. kutilayotgan natija	2023y. (reja)	farqi		Shu jumladan			
						+/-	%	1-chorak	2-chorak	3-chorak	4-chorak
Jami		32 793	39179,5	54494,6	57379,6	2 885	105	14304,1	13630,2	14168,2	15277,1
1.	Bilvosita soliqlar, Shu jumladan:	150	-1 576	-2 050	-2 200	-150	107	-550	-540	-540	-570
	QQS	150	-1 576	-2 050	-2 200	-150	107	-550	-540	-540	-570
	Aksiz	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.	Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.	Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq	0,6	0,6	0,6	0,6	0	100	0,15	0,15	0,15	0,15
4.	Foyda solig'i	3 942	6 164	9 700	4 778	-4922	49	2 500	950	628	700
5.	Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i, qat'iy belgilangan miqdordagi soliq summaları va ijtimoiy soliq	27 759	30 720	41915	49251	7336	118	11194	11700	12970	13387
6.	Mol-mulk solig'i	349	366	487	620	133	127	130	150	160	180
7.	Yer solig'i	418	533	600	680	80	113	170	170	170	170
8.	Aylanma mablag'lardan olinadigan soliq	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
9.	Davlat boji va yig'imglar	168	2 969	3 789	4 250	461	112	860	1 200	780	1 410
10.	Boshqa soliqlar	6,4	2,9	53	-	-	-	-	-	-	-

“O'zaeronavigatsiya” Markazi DUK quyidagi umumdavlat soliqlarining to'lovchisi bo'lib hisoblanadi:

1. Daromad solig'i;

2. To'lov manbasidan norezidentlar daromadidan yuridik shaxslarning daromad solig'i;
3. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i;
4. Yagona ijtimoiy to'lov;
5. Qo'shilgan qiymat solig'i (to'lovchi sifatida davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risidagi 2018 yil 17 noyabrdagi № 326010005092 guvohnoma);
6. Tovarlar (xizmatlar)ni import qilishda qo'shilgan qiymat solig'i;
7. Mulk solig'i;
8. Yer solig'i;
9. Suv resurslaridan foydalanishga solinadigan soliq.

Yuqorida ko'rsatilgan soliqlarni hisoblash va to'lash O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksiga muvofiq amalga oshiriladi.

Soliq Kodeksiga muvofiq Korxonaga quyidagi imtiyozlardan foydalanadi:

- qo'shilgan qiymat solig'i bo'yicha:

263-moddaning 5-bandiga muvofiq, xalqaro tashuvlar bilan bog'liq xizmatlarni bevosita O'zbekiston Respublikasi aeroportlarida va O'zbekiston Respublikasining havo kengliklarida xorijiy havo kemalariga, shu jumladan, ayeronavigatsiyani kiritish bilan, havo kemalariga xizmat ko'rsatish bo'yicha amalga oshirishda soliq solish nol stavka bo'yicha amalga oshiriladi;

- yer solig'i bo'yicha:

2021-yil 1-yanvardan boshlab soliq stavkasi 429-moddaning 5-qismiga muvofiq uchish-qo'nish yo'laklari, yerda boshqarish yo'laklari va havo kemalari to'xtab turish joylari, fuqaro aviatsiyasi aeroportlarining radionavigatsiya va elektr yoritish uskunalari egallab turgan yer uchastkalari uchun soliq stavkalariga 0,25 koeffitsiyent qo'llaniladi.

- mulk solig'i bo'yicha:

2021 yil 1 yanvardan boshlab soliq stavkasi 415-moddaning 4-qismiga muvofiq aloqa liniyalari va elektr uzatish liniyalariga, shuningdek ushbu obyektlarning ajralmas texnologik qismi bo'lgan inshootlarga nisbatan soliq stavkasi 0,4 foiz miqdorida belgilanadi;

- daromad (foyda) solig'i bo'yicha:

337-moddaning 6-bandi va 8-qismiga muvofiq, agar tovarlarni (xizmatlarni) eksport qilishdan olingan daromad umumiy miqdorining 15 foizidan ortiq bo'lsa, eksport uchun tovarlarni (xizmatlarni) sotishdan olingan foydani soliqqa tortish nol stavka bo'yicha amalga oshiriladi.

2.6. KORXONANING QARZDORLIGI

2.6.1. KORXONANING TASHQI QARZI

3-sonli Ilovada korxonaning tashqi qarzdorligi ko'rsatilgan.

“O'zaeronavigatsiya” Markazi DUK «Aleniya Markoni Sistemz» (Italiya) va «O'zbekiston havo yo'llari» MAK o'rtasida tuzilgan kontrakt bo'yicha kredit

majburiyatlariga ega. O‘zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligining 17.12.1996 yildagi UZB-P3 hamda 14.12.1996 yildagi UZB-P5 va JBIK (Yaponiya) kontraktlarini moliyalashtirish hukumat kafolati bo‘yicha amalga oshirilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 27.11.2018 yildagi “O‘zbekiston Respublikasining fuqaro aviatsiyasini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5584-son Farmoni JBIC banki (Yaponiya xalqaro hamkorlik banki) Yaponiya xalqaro hamkorlik agentligi aylantirilganligi munosabati bilan agentlik shartnomasi qayta rasmiylashtirildi.

Agentlik kelishuvlariga kiritilgan o‘zgartirishlarga muvofiq “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK 2-sonli Ijrochi Agent sifatida “O‘zbekiston havo yo‘llari” MAK (Uzbekistan Airways AJ) barcha majburiyatlarini 57,35% ga teng ulushda o‘z zimmasiga olgan.

Kredit bo‘yicha to‘lovlar 2029 yilga qadar hisob-kitoblar jadvaliga asosan amalga oshirilib boriladi.

Ma’lumot uchun:

- **2023-yilda 552,19 mln.** yapon iyenasi miqdorida to‘lov o‘tkazilishi belgilangan, *shu jumladan:*
- **2023 yilning iyun** oyida **277,49** million yapon iyenasi;
- **2023 yilning dekabr** oyida **274,7** million yapon iyenasi.

2.6.2. O‘ANM DUKning kreditorlik va debitorlik qarzdorliklari

6-sonli Jadval
mln. so‘m

T/r	Ko‘rsatkichlar	Hisobot davrining boshiga	Shu jumladan			
			01.04.2023y.	01.07.2023y.	01.10.2023y.	01.01.2024y.
1.	Jami debitorlik qarzdorlik, <i>shu jumladan:</i>	99 923	81 445	90 142	87 549	84 785
	<i>muddati o‘tgan qarzdorlik, shundan</i>	541	456	487	473	458
	<i>umidsiz qarzdorliklar</i>	-	-	-	-	-
2.	Jami kreditorlik qarzdorlik, <i>shu jumladan:</i>	14 231	13 462	13 967	12 898	14 096
	<i>muddati o‘tgan qarzdorlik</i>	-	-	-	-	-

Ushbu muddati o‘tgan debitorlik qarzdorliklar O‘zbekiston Respublikasi havo kengligida tranzit parvozlarini amalga oshirgan xorijiy aviakompaniyalarning ko‘rsatilgan aeronavigatsiya xizmatlari uchun to‘lovlar to‘lanishini amalga oshirilmaganligi natijasida hosil bo‘ldi.

Jahon amaliyotiga muvofiq har qanday davlatning havo hududidan tranzit foydalanish bo‘yicha aeronavigatsiya xizmatlarni taqdim etish shartnomalarsiz asosda olib boriladi. Hech bir davlat ko‘rsatilgan xizmatlar uchun 100% mablag‘lar tushumi kafolati ega emas. Jahon amaliyotida aeronavigatsiya xizmatlari uchun to‘lov foizlari 98-99% ko‘rsatgichini tashkil qiladi.

Havo hududidan tranzit foydalanish paytida ko'rsatilgan aeronavigatsiya xizmatlar uchun tushumlarning kelib tushmasligi aviakompaniyalarning bankrotligi, Aviakompaniya ekspluatantni Sertifikatidan mahrum qilinish, havo kemasi lizingining tugashi, aviakompaniya parvozlari geografiasining o'zgarishi va havo kemasi halokati bilan bog'liq bo'ladi.

Eurocontrol (Yevropaning aeronavigatsiya xavfsizligi tashkiloti) (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 27 noyabrdagi PF-5584-sonli qarori, 16-band, 3-xat boshi) "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUKning O'zbekiston Respublikasi havo hududidan tranzit foydalanishda aeronavigatsiya xizmatlari uchun yig'implarni undirish bo'yicha Agenti bo'lib hisoblanadi. Yevrokontrolning funktsiyaal majburiyatlariga "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUKning nomidan aviakompaniyalarga to'lov-hisob hujjatlarini taqdim etish, ko'rsatilgan xizmatlar uchun mablag'larni yig'ish va o'tkazib berish, to'lov muddatini kechiktirayotgan aviakompaniyalarga da'vogarlik bilan murojaat qilish kiradi.

O'z navbatida, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK mavjud bo'lgan muddati o'tgan debitorlik qarzlarini bartaraf etish uchun quyidagi choralarni ko'rmoqda:

- qarzdor-aviakompaniyalarga aeronavigatsiya xizmatlarini ko'rsatish to'xtatilmoqda;

- qarzdor-aviakompaniyaga nisbatan da'vo bilan murojaat qilinmoqda;

- aviakompaniyalari qarzdor bo'lgan davlatlarning aviatsiya ma'murlari bilan tegishli yozishmalar olib borilmoqda;

- ushbu masalani hal etishda yordam berish uchun O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi, aviakompaniyalari qarzdor bo'lgan davlatlarning elchixonalari jalb qilingan.

Mahalliy (yoki xalqaro) advokatlarni yollash "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK uchun qarzdorlar xorij aviakompaniyalari bo'lishi sababli quyidagi ortiqcha ishlab chiqarish xarajatlariga olib keladi: xizmatlar uchun to'lovlar, aviachiptalar va xizmat safari xarajatlari, sud xarajatlari. Ko'p holatlarda qarz miqdori yuqorida sanab o'tilgan xarajatlardan ancha past. Shuningdek, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUKning ishlab chiqarish faoliyati sutka davomida to'xtovsiz amalga oshiriladi va korxonadan qarzdor aviakompaniyalarning havo kemalariga xizmat ko'rsatish uchun qo'shimcha xarajatlari talab qilinmaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 noyabrdagi PF-5584-sonli Farmonining 11-bandining v-kichik bandiga asosan "O'zaeronavigatsiya" davlat korxonasiga O'zbekiston Respublikasining samoviy hududidan tranzit foydalanishda ko'rsatilgan aeronavigatsiya xizmatlari uchun xorijiy aviakompaniyalarning kechiktirilgan debitor qarzdorligini aeronavigatsiya xizmatlari ko'rsatilganligi tasdiqlangan vaqtdan boshlab 12 oy davomida undirish huquqini berish belgilangan.

"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUKda muddati o'tgan debitorlik qarzlarini tugatish bo'yicha ishlar doimiy ravishda olib borilib, korxonaga rahbariyatining doimiy nazoratiga olingan.

Korxonaning muddati o'tgan kreditorlik qarzdorligi mavjud emas.

3. KORXONANING EKSPORTI VA IMPORTI

3.1. XIZMATLAR EKSPORTI

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK asosiy eksporti - O‘zbekiston Respublikasining havo hududida (O‘zbekiston Respublikasi hududi ustidan uchib o‘tuvchi) rezident bo‘lmagan va O‘zbekiston Respublikasi aeroportlarida qo‘nish bilan parvozlarni amalga oshiruvchi aviakompaniyalarga aeronavigatsiya xizmatlarini ko‘rsatish hisoblanadi.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK, malakali mutaxassislar va zamonaviy radiotexnika uskunalarga ega bo‘lib, havo kemalari parvozlarni ta‘minlash uchun dunyoning turli aviakompaniyalarining barcha havo kemalariga aeronavigatsiya xizmatni **to‘liq taqdim etishga tayyor**.

O‘zbekiston Respublikasining havo kengligidan tranzit foydalanishda havo kemalariga aeronavigatsiya xizmat ko‘rsatish:

Xizmatlar shartnomalarsiz taqdim etiladi, ko‘rsatilgan xizmatlar uchun to‘lovlar Yevropa Parvozlari Xavfsizligi Tashkiloti (EUROCONTROL) tomonidan “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK va EUROCONTROL o‘rtasida tuzilgan Agentlik shartnomasi asosida olinadi.

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK, aviakompaniyalarga O‘zbekiston Respublikasi hududi bo‘yicha qulay yo‘nalishlarni taqdim etadi, ammo tanlov quyidagilardan kelib chiqib ***aviakompaniya ixtiyorida qoladi:***

- -Qo‘shni davlatlarning havo hududida cheklangan zonalarining mavjudligi. (Misol: Rossiya/Qozog‘iston hududidagi «Kapustin yar» poligoni. Aviakompaniyalar tranzit oqimi uzunligi ming kilometrdan ortiq bo‘lgan hudud bo‘ylab Havo Kemalari qatnovlari uchun taqiqlangan zonani aylanib o‘tishga majbur va natijada tranzit oqimi Kaspiy dengizi orqali O‘zbekistonning g‘arbidan o‘tib ketadi);

- - Davlatlarning aviatsiya organlari o‘rtasida kelishuvlarning mavjud emasligi;

- -Jahon iqtisodiy inqirozi oqibatida havo hududdan foydalanuvchilar sonini kamayishi (aviatsiya tashuvlar tariflarining o‘sishi, aviatsiya kerosinining narxini oshishi) ;

- -Iqlim omillari (shamol yo‘nalishi va tezligi kreyser eshelonlarida o‘zgarishi, vulqonlik faoliyati va boshqalar) tufayli O‘zbekiston Respublikasi havo hududidan foydalanuvchilar tomonidan parvozlari yo‘nalishlarini o‘zgartirishi.

- «COVID – 19» pandemiyasi dunyoning ko‘plab aviakompaniyalarining bankrotligiga olib keldi va aeronavigatsiya xizmatlari provayderlarining faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatdi, muntazam yo‘lovchilarni aviatashuvi deyarli butunlay to‘xtatildi.

- Dunyodagi siyosiy vaziyatlarining o‘zgarishi.

1. Uchish/qo‘nishni ta‘minlash vaqtida havo kemalariga aeronavigatsiya xizmat ko‘rsatish

Ushbu xizmatlar norezident - aviakompaniyalar bilan tuzilgan shartnomalar asosida taqdim etiladi, ular norezident aviakompaniya aeroport bilan yerdagi xizmat ko‘rsatish shartnomasini tuzganidan so‘ng faqat amalga oshiriladi.

4-Ilovada xizmatlar eksporti bo‘yicha prognoz qilingan ko‘rsatkichlar keltirilgan.

2021-yilda aeronavigatsiya xizmatlari eksporti **23 175,0 ming AQSh dollarini** tashkil etdi (2020 yilga nisbatan **43** foiz o‘shish), shu jumladan:

- uchish-qo‘nish xavfsizligini ta‘minlashda - **11 340,0 ming AQSh dollari** (2020 yilga nisbatan **163** foizga o‘shish);

– havo kengligidan tranzit foydalanishda - **11 835,0 ming AQSh dollari** (2020 yilga nisbatan **1** foizga kamayish). *Kamayishning sababi Afg‘onistondagi tahlikali vaziyatdan iborat.*

2022-yil yakunlari bo‘yicha **28 150,0 ming AQSh dollari** miqdoridagi eksport (2021-yilga nisbatan **21** foizga, belgilangan prognozga **12** foizga o‘shish), shu jumladan:

- uchish-qo‘nish xavfsizligini ta‘minlashda - **11 103,0 ming AQSh dollari** (2021 yilga nisbatan **2** foizga kamayish; belgilangan prognozga nisbatan **14** foizga kamayish). *Kamayishning sababi Rossiya-Ukraina keskin ziddiyatlarining salbiy oqibatlaridan iborat.*

Havo kengligidan tranzit foydalanishda - **17 048,0 ming AQSh dollari** (2021 yilga nisbatan **44** foizga, belgilangan prognozga **38** foizga o‘shish);

2023-yil uchun aeronavigatsiya xizmatlari eksporti prognozi **30 000,0 ming AQSh dollari** (2022-yilga nisbatan **6** foizga o‘shish) belgilangan, *shu jumladan:*

- uchish-qo‘nish xavfsizligini ta‘minlashda - **11 581,0 ming AQSh dollari** (2022 yilga nisbatan **4** foizga o‘shish);

– havo kengligidan tranzit foydalanishda - **18 419,0 ming AQSh dollari** (2022 yilga nisbatan **8** foizga o‘shish) kutilmoqda.

Izoh:

1. Shuni hisobga olish kerakki, reyslar xorijiy aviakompaniyalar tomonidan qayta tiklanganda va ularning reyslari ko‘paytirilganda, milliy aviatashuvchi yo‘lovchilarni qisman yo‘qotadi;

2. Ko‘pgina aviakompaniyalar bugungi kunda havo kemalarning turlarini yengilroq turiga o‘zgartirmoqda, bu esa havo kemalariga xizmat ko‘rsatish uchun aeronavigatsiya va aeroport yig‘imlariga ta‘sir qilmoqda.

Malumot uchun: reys narxini hisoblashning asosiy omillari havo kemasining maksimal uchish og‘irligi (uchish / qo‘nishni ta‘minlash va tranzit parvozlari vaqtida havo kemasining uchish massasi va masofasi) bo‘lib hisoblanadi: Havo kemasi qancha yengil bo‘lsa, reys narxi shuncha past bo‘ladi.

3.2. IMPORTI

Korxonaning importi korxonaning ishlab chiqarish faoliyatini amalga oshirish uchun O‘zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilmaydigan (taqdim etilmaydigan) uskunalar va xizmatlarni sotib olishdan iborat.

Sotib olinadigan xizmatlar bo‘yicha shartnomalar O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq tanlov asosida / tender asosida tuziladi.

6-ildavda xizmatlar importining prognoz ko‘rsatkichlari keltirilgan.

4. INVESTITSIYA LOYIHALARI

“O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning barcha investitsiya loyihalari PRTT (parvozlarni radio texnika ta‘minoti) asbob-uskunalarini yangilash va modernizatsiya qilishga qaratilgan. Korxonada mavjud bo‘lgan eskirgan PRTT asbob-uskunalarini 70% ni tashkil etadi.

5-ildavda keltirilgan loyihalar parvozlarning xavfsizligini ta‘minlash maqsadida amalga oshiriladi va korxonaning qo‘shimcha daromad olishiga ta‘sir qilmaydi.

5. SAMARADORLIKNING MUHIM KO‘RSATKICHLARI (KPI)

7-ildavda korxonaning muhim samaradorlik prognoz ko‘rsatkichlari keltirilgan.

“Davlat ulushi bo‘lgan aksiyadorlik jamiyatlari va boshqa xo‘jalik yurituvchi subyektlar faoliyati samaradorligini baholash mezonlarini joriy etish to‘g‘risida”gi Nizomga (O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015-yil 28-iyuldagi 207-son Qarorining Ilovasi) muvofiq korxonaning samaradorlikning muhim ko‘rsatkichlarini (keyingi o‘rinlarda - SMK) ishlab chiqishi lozim. SMK korxonaning moliyaviy hisoboti va prognoz ko‘rsatkichlari asosida ishlab chiqiladi.

Samaradorlikning muhim ko‘rsatkichlari **korxonaning samaradorligini aniqlash uchun** ishlatiladigan va miqdori aniqlanishi mumkin bo‘lgan, baholash mezonlarini namoyon qiladi:

1. Asosiy SMK

1.1. **Amalga oshirishdan sof tushum prognozini bajarish** (ming so‘m) – korxonaning moliyaviy holatini tavsiflaydi, sotish hajmini, ishlab chiqarilgan mahsulotlarni sotishdan olingan pul miqdorini, ko‘rsatilgan xizmatlarni, bajarilgan ishlarni ko‘rsatadi.

Prognoz ko‘rsatkichi = **397 020 835 ming so‘m**, yil yakuni bo‘yicha salmoq o‘lchovi = **15**.

Ko‘rsatkichni o‘zgarish dinamikasida va biznes-reja bilan taqqoslashda ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq.

1.2. **Sof daromad (zarar) prognozini bajarish** (ming so‘m) - tashkilot faoliyatining natijasini ko‘rsatadi va ushbu turdagi faoliyatni amalga oshirish qanchalik foydali ekanligini ko‘rsatadi.

Prognoz ko'rsatkichi = **51 172 630 ming so'm**, yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **15**.

Ko'rsatkichni o'zgarish dinamikasida va biznes-reja bilan taqqoslashda ko'rib chiqish maqsadga muvofiq.

1.3. **Aktivlar rentabelligi (%)** - tashkilotning moliyaviy va iqtisodiy faoliyatining rentabelligi (zarari) darajasini ko'rsatadi. Hisobot davrida rentabellik koeffitsiyentlari noldan (minus ko'rsatkichidan) pastroq bo'lsa, tashkilot zarar ko'rayotgan deb hisoblanadi; 0,05 dan past qiymatga ega bo'lsa, tashkilot kam daromadli hisoblanadi (*monopolist korxonalar bundan mustasno*).

Prognoz ko'rsatkichi = **0,08** yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **8**

1.4. **Ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish koeffitsiyenti** - korxonaning ishlab chiqarish quvvatlarini yuklab olish darajasini tavsiflaydi, mahsulotning haqiqiy hajmini eng yuqori darajaga (ijaraga olingan va zahiralangan quvvatlarni hisobga olmagan holda) nisbati sifatida ifodalanadi. Hisobot davrida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish koeffitsiyenti 0,5 yoki o'rta tarmoqdan past bo'lsa, unda ushbu tashkilot ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishning past darajasiga ega deb belgilanadi.

Prognoz ko'rsatkichi = **144 352 ming so'm**, yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **8**

1.5. **Qoplama koeffitsiyenti (to'lov qobiliyati)** - tashkilotning qisqa muddatli majburiyatlarining to'lash imkoniyatlarini ko'rsatadi, bunda faqatgina qarzdorlar bilan o'z vaqtida hisob-kitoblar va tayyor mahsulotni qulay sotish bilan emas, balki joriy (aylanma) aktivlarning boshqa elementlari bilan baholanadi. Ushbu koeffitsiyentning eng kam qiymati – 0,2. Hisobot davrining oxirida to'lov qobiliyati koeffitsiyenti 1,25 dan past bo'lsa, ushbu ko'rsatkich bo'yicha tashkilot to'lovga layoqatsiz hisoblanadi. Koeffitsiyentning pasayishi tashkilotning to'lov imkoniyatlarini kamayishni ko'rsatadi.

Prognoz ko'rsatkichi = **9,5** yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **13**

1.6. **Moliyaviy mustaqillik koeffitsiyenti** - qisqa muddatli qarz mablag'larining o'z manbalari bilan qaytarilishi bilan ta'minlanganlik darajasini belgilaydi. Hisobot davrining oxirida o'zining va qisqa muddatli qarz mablag'larining koeffitsiyent nisbati 1 dan kam bo'lsa, bu tashkilotning moliyaviy xavfining mavjudligini ko'rsatadi. Koeffitsiyentning pasayishi tashkilotning moliyaviy xavfini oshiradi.

Prognoz ko'rsatkichi = **26,83** yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **13**

1.7. **Eksport parametrlarini bajarish ko'rsatkichi** (belgilangan vazifaga nisbatan % da) - maqsadli ko'rsatkich (prognoz) tegishli davlat dasturi yoki korxonaning vakolatli boshqaruv organi tomonidan belgilanadi.

Prognoz ko'rsatkichi = **29 600 ming AQSh dollari**, yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **15**

1.8. **Chet el valyutasidan mustaqillik koeffitsiyenti** – import va eksport nisbatini bildiradi. Import qilinadigan tovarlar uchun to'lovlar tovarlar eksporti bilan qoplanganligi darajasini ko'rsatadi. Mazkur qiymat 1 dan kam bo'lsa ijobiy, 1 dan ortiq bo'lsa salbiy bo'ladi.

Prognoz ko'rsatkichi = **0,19** yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **13**

2. Qo'shimcha SMK

1.1. **Foizlar, soliqlar, eskirish va amortizatsiyalar chegirilmagan foyda miqdori (EBITDA - Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation & Amortization).** Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari bo'yicha hisobotlarni chop etishga o'tishdan keyin to'ldirilishi belgilangan. Tashkilotga qarz hajmining ko'rsatkichi bo'lib, sof pul oqimi bilan kreditorlarga qarzini to'lash qobiliyatini tavsiflaydi. Umuman, ushbu ko'rsatkich qanchalik baland bo'lsa, tashkilot shunchalik samara bilan ishlaydi deb yuritiladi.

Prognoz ko'rsatkichi = **65 549 022,0 ming so'm**, yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **30**

1.2. **Daromadlar va xarajatlar nisbati (CIR - Cost Income Ratio).** Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari bo'yicha hisobotlarni chop etishga o'tishdan keyin to'ldiriladi. Daromad bilan bog'liq amaliyot jarayon xarajatlari (savdo xarajatlari, savdo va boshqaruv xarajatlarini o'z ichiga olgan) nisbatlarini bildiradi. Umuman, ushbu ko'rsatkich qanchalik past bo'lsa, tashkilot shunchalik samara bilan ishlaydi deb yuritiladi.

Prognoz ko'rsatkichi = **0,82** yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **15**

1.3. **Mutlaq likvidlik koeffitsiyenti** – bu ko'rsatkich tashkilot likvidligining eng qat'iy mezonidir va qisqa muddatli qarz majburiyatlarining zaruriyatli qismini darhol to'lash mumkinligini ko'rsatadi. Me'yori 0,2 dan kam emas darajada belgilangan.

Prognoz ko'rsatkichi = **2,2** yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **20**

1.4. **Kreditorlik qarzdorligi aylanmasi** (kunlarda) - ushbu koeffitsiyent tashkilotning kreditorlik qarzining o'rtacha qiymatini necha kunga to'lashini ko'rsatadi. Uning yuqori qiymati tashkilotga hozirgi faoliyatni shartli ravishda bepul moliyalashtirish manbai sifatida to'lanmagan qarzlar kreditorlik qoldig'iga ega bo'lish imkonini beradi.

Prognoz ko'rsatkichi = **13 kun**, yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **5**

1.5. **Debitorlik qarzdorligi aylanmasi** (kunlarda) - tashkilotning debitorlik qarzlarini to'lash tezligini, tashkilot o'z mijozlaridan sotilgan tovarlar (ishlar, xizmatlar) uchun to'lovni qanchalik tez qabul qilishini o'lchaydi. Umuman, qiymat qanchalik past bo'lsa, ya'ni xaridorlar qanchalik tez o'z qarzlarini to'lasa, bu tashkilot uchun shunchalik ijobiy hisoblanadi.

Prognoz ko'rsatkichi = **85 kun**, yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **5**

1.6. **Xodimlarni o'qitish xarajatlari (har bir xodim uchun)** - xodimlarni o'qitish xarajatlarini xodimlarning o'rtacha soniga nisbatlarini baholash orqali samaradorlikni tavsiflaydi.

Prognoz ko'rsatkichi = **7 421,0 ming so'm**, yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **10**

1.7. **Kadrlar qo'nimsizligi koeffitsiyenti** - tashkilot xodimlarining soni qanchalik o'zgarib kamayganligini ko'rsatadi.

Koeffitsiyent haqiqatdagi holat bo'yicha hisoblanadi, muayyan vazni= **7**

1.8. **Energiya samaradorligi** (ishlab chiqarish xarajatlari tarkibida energiya xarajatlarining ulushi) - energiya samaradorligini energiya xarajatlari va ishlab chiqarish xarajatlari nisbati bilan tavsiflanadi.

Prognoz ko'rsatkichi = **0,1** yil yakuni bo'yicha salmoq o'lchovi = **8**

Asosiy SMK ro'yxati bilan (O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 9 dekabrda 775-son qaroriga Ilova) ko'rsatkichlarning salmoq o'lchovi aniqlangan, belgilangan salmoq o'lchovini o'zgarishi vakolatli boshqaruv organi bilan kelishilgan holda amalga oshirilishi mumkin. Qo'shimcha SMKning salmoq o'lchovini korxonada mustaqil ravishda ishlab chiqadi.

6. ISH HAQI

Korxonaning mehnatiga haq to'lash jamg'armasi O'zbekiston Respublikasi Transport Vazirligi bilan kelishilgan holda mehnatga haq to'lash to'g'risidagi Nizomlarga muvofiq shakllantiriladi. **8-ildavda** Ish haqi to'g'risidagi ma'lumotlar keltirilgan.

2023 yilda 2022 yilga nisbatan ish haqining 32 foizga o'sishi kutilmoqda.

7. "O'ZAERONAVIGATSIYA" MARKAZI DUK FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Korxonada O'zbekiston Respublikasi havo hududiga foydalanuvchilarni jalb etish va noishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish bo'yicha doimiy asosda ish olib boradi.

Korxonada doimiy ravishda xarajatlarni kamaytirish bo'yicha asosiy Radio Texnik Ta'minoti obyektlarini modernizatsiya qilish jarayonida foyda keltirmaydigan uzoq masofalarda joylashgan obyektlarni yopish, Havodagi Harakatni Boshqarish Markazlarining Toshkent hamda Samarqand Havodagi Harakatni Boshqarish Avtomatlashtirilgan Tizimi Markazlaridan havodagi harakatni boshqarish funksiyalarini o'tkazish orqali kengaytirish, ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish va shu kabi boshqa tadbirlarni izchil amalga oshirib kelmoqda.

Direktor

D. I. Djumayev

MIB Boshlig'I

N. A. Ananova